

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ธรรมานุศาสตร์ มงคลที่ ๔ อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ว่า

“กตเม จตตารโธ ธมมา พหุการา ฯ

จตตาริ จกุกานิ ปฏีรูปเทสวาโส สบปุริสุปลสโย

อตตสมมาปณิธิ ปุพเพ จ กตปุณญตา ฯ

อิเม จตตารโธ ธมมา พหุการา ฯ

ธรรม ๔ อย่างที่มีอุปการะมากเป็นฉนวน คือ จักร ๔ ได้แก่ การอยู่ในประเทศอันสมควร การคบสัตบุรุษ การตั้งตนไว้ชอบ และความเป็นผู้มีบุญที่ได้ทำไว้แล้วในกาลก่อน ธรรม ๔ อย่างนี้ มีอุปการะคุณมาก”

มนุษย์ทุกคนต่างแสวงหาทางที่จะทำให้ชีวิตของตนมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม เพราะสิ่งแวดล้อมที่ดีจะเกื้อกูล ต่อสุขภาพกายและใจ ทำให้เราประกอบกิจการงาน หรือสร้างความคิดได้เต็มที่ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ได้เกิดในร่มเงาของบวรพระพุทธศาสนา มีพระสัทธรรมคำสอนเป็นหลักในการดำรงชีวิตนั้น ถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เรามีโอกาสประพฤติปฏิบัติธรรม บำเพ็ญบุญกุศลต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ และผลแห่งการสั่งสมบุญ จะทำให้ชีวิตของเราประสพกับความ สุขความเจริญ ทั้งในโลกนี้รวมไปถึงโลกหน้าด้วย สถานที่ที่เหมาะสมนั้น ท่านเรียกว่า **ปฏิรูปเทศ** ปฏิรูปเทศสำหรับผู้มุ่งหวังความเจริญในทางธรรม คือ สถานที่ที่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงอยู่ มีพุทธบริษัท และสาธุชนทั้งหลายสมัครสมานสามัคคี มีใจใฝ่ในการสร้างบุญกุศล ทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา อยู่เป็นนิตย์ การได้อยู่ในถิ่นที่เหมาะสมเช่นนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นมงคลอันสูงสุด เพราะเป็นเหตุให้เราได้อนุตรริยะ คือ ได้สิ่งที่ยอดเยี่ยมถึง ๖ ประการ คือ

๑. **ทัตสนานุตรริยะ** การเห็นอันยอดเยี่ยม คือ ได้พบเห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระสาวก ผู้ปฏิบัติดี ทรงศีล ทรงธรรม นำเข้าใกล้ เพื่อจะได้ฟังธรรม

๒. **สวานานุตรริยะ** การฟังอันยอดเยี่ยม คือ ได้ฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นธรรมที่จะนำผู้ปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์ได้จริง

๓. **ลาภาณุตรริยะ** การได้อันยอดเยี่ยม คือ ได้ความศรัทธาในพระรัตนตรัย และอยากศึกษาพระธรรมให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๔. **สิกขานุตตริยะ** การศึกษาอันยอดเยี่ยม คือ ได้ศึกษาพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๕. **ปาริจรียนุตตริยะ** การบำรุงอันยอดเยี่ยม คือ ได้ อุปัฏฐากบำรุงพระบรมศาสดา หรือพระสาวกผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ เป็นเนื่อนาบุญอันเลิศ

๖. **อนุสสถานุตตริยะ** การระลึกอันยอดเยี่ยม คือ ได้ระลึกถึงพระรัตนตรัยซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด เป็นแหล่งแห่งความสะอาดบริสุทธิ์ นี่คือความโชคดีของผู้ที่ได้เกิดในดินแดนที่พระพุทธศาสนา กำลังรุ่งเรือง เหมือนดังพระวักกิลี ผู้เป็นเลิศในด้านบรรลุนิพพานด้วยความศรัทธาในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระวักกิลี เป็นพราหมณ์ชาวเมืองสาวัตถี วันหนึ่งท่านได้เห็นพระบรมศาสดาขณะเสด็จบิณฑบาตอยู่ เกิดความรู้สึกเลื่อมใสมากในพระรูปร่าง มองดูพระพุทธรูปอย่างมีความสุข ไม่รู้ลืมไม่รู้เบื่อเลย จึงคิดหาทางที่จะได้อยู่ใกล้ ๆ ท่านเห็นว่าการบวชเป็นวิธีการที่จะทำให้สมหวังได้ จึงติดตามพระพุทธรูปไปจนถึงวัดเชตวัน เพื่อขอบรรพชา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นอุปนิสัยของพระวักกิลี จึงทรงยินยอมให้บวช ตั้งแต่บวช พระวักกิลีไม่เป็นอันทำอะไรเลย ได้แต่หาโอกาสเพื่อจ้องมองดูพระพุทธรูป โดยติดตามไปทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะนั่งจะยืนก็เลือกที่จะมองเห็นพระพุทธรูปให้ได้ถนัด พระบรมศาสดาทรงรอคอยให้ญาณของพระวักกิลีแก่กล้าก่อน จึงยังไม่ได้ตรัสอะไร จนวันเวลาผ่านไป เมื่อเห็นว่าพระวักกิลีมีญาณแก่กล้าพอแล้ว จึงตรัสเตือนว่า "วักกิลี จะมีประโยชน์อะไรกับการเที่ยวตามดูร่างกายอันเปื่อยเน่านี้ วักกิลี ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่า เห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นชื่อว่า เห็นธรรม" แม้พระพุทธรูปจะตรัสเช่นนี้ พระวักกิลีก็ยังไม่รู้สึกตัว ยังคอยติดตามเฝ้าดูอยู่ พระพุทธรูปทรงดำริว่า ถ้าภิกษุรูปนี้ ไม่ได้ความสังเวชแล้ว จะไม่ได้ตรัสรู้ ครั้นถึงวันเข้าพรรษา จึงตรัส ห้ามพระวักกิลี ติดตามพระองค์อีกต่อไป พระวักกิลีเสียใจมาก คิดว่า ถ้าหากไม่ได้เห็นพระบรมศาสดา เราจะมีชีวิตอยู่ไปทำไม จึงขึ้นภูเขาคิชฌกูฏ ตั้งใจว่าจะกระโดดเขาตาย พระบรมศาสดาทรงล่วงรู้ด้วยพระญาณ ทรงดำริว่า หากพระองค์ไม่ปลอบโยน อุปนิสัยแห่งมรรคผลของท่านจะถูกทำลาย คือ จะตายก่อนโดยที่ไม่ได้บรรลุมรรคผล จึงทรงเปล่งพระรัศมีแสดงพระองค์ เสมือนเสด็จไปประทับอยู่เบื้องหน้า ของพระวักกิลี ในขณะนั้น ทรงเหยียดพระหัตถ์ออก แล้วตรัสว่า "มาเถิด วักกิลี อย่ากลัวเลย จงแลดูตถาคต เราจะยกเธอขึ้นเหมือนพญางาชขึ้นจากเปลือกตม มาเถิดวักกิลี เธออย่ากลัว จงแลดูตถาคต เราจะยกเธอขึ้นเหมือนคนช่วยพระจันทร์ที่ถูกราหูจับ"

พระวักกิลีได้ยินพระบรมศาสดาเรียกตน รู้สึกปลื้มปีติมาก ความเศร้าโศกที่มีอยู่มลายสิ้นไป เหมือนสระน้ำแห้งที่มีฝนตกลงมาจนเต็ม และความปลื้มปีติทำให้กายเบา ใจเบา ตัวท่านได้ลอยขึ้นไปในอากาศ ท่านระลึกถึงพระดำรัสของพระบรมศาสดา พยายามข่มปีติ เจริญวิปัสสนา และในที่สุดก็ได้บรรลุพระอรหัตตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิทา ๔ ในขณะนั่นเอง

เราจะเห็นว่า การได้อยู่ในปฏิรูปเทศ เช่นพระวักลินั้น เป็นมงคลยิ่งแก่ชีวิต เพราะท่านอยู่ในกรุงสาวัตถี ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดเชตวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่นานที่สุด จึงมีโอกาสได้เห็นพระพุทธรองค์ เห็นแล้วก็มีศรัทธาเลื่อมใส ได้บวชในบวรพระพุทธศาสนา ได้ฟังธรรม ฝึกฝนตนเอง จนในที่สุดได้บรรลุมรรคผลนิพพาน แม้ท่านจะเป็นคนติดในรูปอย่างมากก็ตาม แต่เมื่ออินทรีย์แก่กล้าขึ้น และได้รับคำสั่งสอน จากพระพุทธรองค์ ท่านก็เอาชนะความติดในรูป ด้วยการบรรลุ อรหัตตผล ได้ในที่สุด

พวกเราก็เช่นเดียวกัน เป็นผู้มีบุญที่ได้สั่งสมไว้ดีแล้ว ถึงได้เกิดในปฏิรูปเทศ คือผืนแผ่นดินไทย อันมีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนาตลอดมา ทั้งยังมีพุทธบริษัทที่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม มีกัลยาณมิตรเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อกัน ดังนั้นถ้าเราตั้งอยู่ในโอวาทของพระบรมศาสดา มีความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต หมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นประจำอยู่เนื่องนิตย์ ย่อมมีสุคติและพระนิพพานเป็นที่ไปอย่างแน่นอน

เอกสารประกอบบทความ :

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย เล่ม ๕๒ หน้า ๑๐๗

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ